

En skole i endring — fellesskolens rolle i fremtiden

Hva representerer den offentlige fellesskolen (kjennetegn)?

Hvor har vi vært?

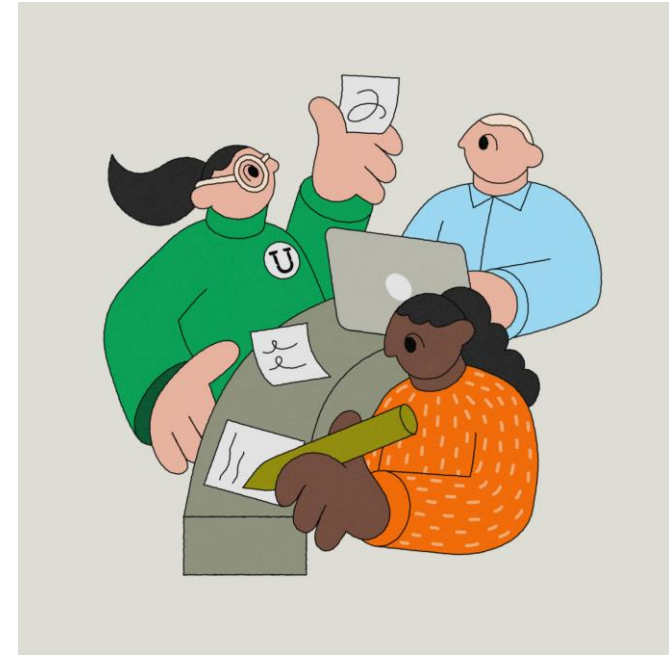
Hvor er vi nå?

Hvor er vi på vei?

Hvordan kan vi påvirke best mulig i partssamarbeidet og i det offentlige ordskiftet?

Knut Olav Farbrot

Kontaktperson grunnskole

Regjeringen vil ruste fellesskolen for fremtiden

- Kunnskapsminister, Kari Nessa Nordtun, ønsker en bredere diskusjon om skolens rolle og oppgaver.
- Regjeringen har derfor satt ned et nytt utvalg som skal se på hvordan skolen bør utvikles, slik at den også i fremtiden på best mulig måte kan forberede barn i Norge til å kunne delta i utdanning, arbeid og i samfunnsliv.
- Er skolen, slik den er organisert i dag, godt nok rustet til å møte store samfunnsendringer og bruker vi ressursene våre i skolen godt nok — i en tid hvor helse, forsvar og eldreomsorg vil kreve mer og mer av statsbudsjettet?
- Fellesskolen blir bare viktigere og viktigere når livene vi lever har blitt mer forskjellige. Skolen er vår siste virkelige brede fellesarena, der barn og unge møtes på tvers av bakgrunn. Dette er Norges største konkurransefortrinn i dag, og det vil regjeringen ta vare på for fremtiden.
- Vi må utfordre sannheter og våge og tenke nytt og dette skal utvalget kunne gjøre.
- Utvalget er et av tiltakene i Meld. St. 34 (2023-2024) En mer praktisk skole — Bedre læring, motivasjon og trivsel på 5.-10. trinn.

[Regjeringen vil ruste fellesskolen for framtiden - regjeringen.no](https://www.regjeringen.no)

Om utvalget:

Ingen lærere som
er yrkesaktive...

Utvalget skal ledes av Bjørn Haugstad som er direktør for organisasjon og infrastruktur ved NTNU. De skal legge fram sin innstilling innen 1. juni 2026.

I tillegg til leder, består utvalget av følgende medlemmer:

Martin Eckhoff Andresen, førsteamanuensis ved økonomisk institutt UiO

Kjerstin Askholt, politimester i Agder politidistrikt

Henning Fjørtoft, professor i norsk fagdidaktikk ved NTNU

Audun Brandt Lågøyr, Konserndirektør kommunikasjon i Skanska Norge

Omar Mekki, daglig leder i Guttas Campus

Aslak Sira Myhre, nasjonalbibliotekar ved Nasjonalbiblioteket

Ida Marie Pinnerød, stabssjef Nord Universitet

Kamal Saaliti, miljølærer på Apalløkka skole

Hilde Schjerven, virksomhetsdirektør for oppvekst i Færder kommune

Astrid Strandbu, professor i pedagogikk ved UiT

Lene Tanggaard, professor ved institutt for kommunikasjon og psykologi, Aalborg universitet

Mandat:

[vedlegg-1-til-kongelig-resolusjon-om-oppnevning-av-et-utvalg-som-skal-utrede-fellesskolens-rolle-i-framtidens-samfunn-l2442825.pdf](#)

Utvalget skal gjøre rede for skolens rolle og brede samfunnsmandat i dag. I lys av beskrivelsen ovenfor skal utvalget også beskrive noen sentrale nasjonale og internasjonale utviklingstrekk i samfunnet og analysere hvordan trekkene påvirker skolens rolle, for individet og for skolen som samfunnsinstitusjon. Utvalget skal også beskrive utviklingen i trivsel og skoleresultater og hvordan vi kan snu denne utviklingen i et langsiktig perspektiv.

Utvalget skal vurdere fellesskolens rolle og muligheter innenfor ett eller flere framtidsscenarioer, der minst ett skal vise et scenario der arbeidskraften og den offentlige ressursbruken er knappere enn i dag. Utredningen skal beskrive hvordan skolen også i framtiden kan ha et bredt samfunnsmandat hvor den både skal danne og utdanne til det beste for den enkelte og fellesskapet.

Aktuelle problemstillinger

Utvalget skal særlig vurdere følgende problemstillinger:

- Hvilken rolle og funksjon bør skolen som institusjon ha i et 20-årsperspektiv, både for elevene og i et samfunnsperspektiv?
- Hvilke sentrale trekk ved samfunnsutviklingen vil kunne utfordre skolen i årene som kommer, og på hvilke måter?
- Hvordan bør skolen utvikles for å bidra til å håndtere nye utfordringer, krav og forventninger i samfunnet?
- Hvordan kan skolen i framtiden gi alle elevene likeverdige muligheter, uavhengig av kjønn og bakgrunn?
- Hva trenger barn og unge å lære for å kunne leve gode liv i framtidens samfunn, og hva er det skolens oppgave å ta ansvar for?
- I lys av punktene over, hvilke endringer på overordnet nivå må gjøres av innhold, omfang og organisering i skolen for at den skal ruste elevene til å møte framtidens utfordringer?
- Hvordan kan skolen opprettholde god kvalitet og det brede samfunnsoppdraget i alle deler av landet i en framtidssituasjon med press på offentlige ressurser, knapphet på arbeidskraft og demografiske endringer?
- Er omfanget av grunnopplæringen og lengden på utdanningsløpet hensiktsmessig, eller kan både menneskelig og økonomiske ressurser brukes bedre?

Utvalget skal ha et langsiktig perspektiv for vurderingene sine, og bidra til å legge til rette for en offentlig samtale om hva som skal til for at den norske skolen også i framtiden kan bidra til å fremme læring, fellesskap, tillit og demokrati.

Åpenhet og involvering

Utvalget skal jobbe åpent og innhente synspunkter utenfra som del av arbeidet sitt. Utvalget skal legge til rette for gode arenaer for utadrettet dialog og samtaler om skolens rolle i framtiden. Barn og unge skal få medvirke fra et tidlig tidspunkt i prosessen og få alderstilpasset anledning til å medvirke til utvalgets arbeid.

Utvalget skal også ha en **referansegruppe** for å legge til rette for at representanter fra **relevante organisasjoner og fagmiljøer** kan legge fram sine synspunkter og problemstillinger. Videre må utvalget **utveksle erfaringer med relevante fagmiljøer nasjonalt og internasjonalt**.

Avgrensning:

Utvalgets mandat omfatter i utgangspunktet **ikke barnehage eller høyere utdanning**.

Men der det er relevant, bør utvalget omtale og vurdere hvordan utdanningsløpet fra barnehage til høyere utdanning henger sammen med skolens rolle i framtiden.

Hvordan forholder Utdanningsforbundet seg til dette?

Utdanningsforbundet har besluttet å etablere en tverrgående prosjektgruppe som skal arbeide med saken «Fremtidens fellesskole».

Prosjektgruppen skal ha 6-8 medlemmer og mandatet defineres av sentralstyret.

Følgende vil fra starten av utgjøre den interne prosjektgruppa:

- Sentralstyret: Linn Therese Myhrvold, Morten Skauen Sørmo, Thomas Nordgård
- Sekretariatet: Guro Hovde, Inger Marie Kleppan Georgstad og Eirik Lund

Utdanningsforbundet vil prioritere påvirkningsarbeidet opp mot både politikere og det regjeringsnedsatte utvalget.

Intensjonen med en slik prioritering er å bidra til at lærerprofesjonens innspill og ideer blir gjenstand for diskusjon i det regjeringsoppnevnte utvalget, og at Utdanningsforbundet skal være premissleverandør i de diskusjonene som utledes av utvalgets arbeid.

➤ Spørsmål til diskusjon:

1. Hva er viktig for oss med tanke på framtidens skole?
2. Hvordan bør vi jobbe med dette i organisasjonen?
3. Hvordan bør vi påvirke i trepartssamarbeidet for å styrke fellesskolen og utviklingen av denne?
4. Hvordan bør vi delta i det offentlige ordskiftet?

«Frivillige» kartleggingsprøver på 1. trinn

- 80 % av kommunene i Norge har gjort de frivillige kartleggingsprøvene på 1. trinn obligatoriske og som oftest er det på kommunenivå at avgjørelsen er tatt.
- Kartleggingsprøvene gjennomføres i perioden mars til mai og påmeldingen har allerede åpnet.
- Mange lærere gir tilbakemelding om at kartleggingsprøvene fører til et press/ stress med innlæring av tall og bokstaver, og at dette fører til mindre lek og mer styrt lærerundervisning.

Hvordan er dette i din kommune?

Oppgave til lokallagene i løpet av våren:

- Fylkeslaget ønsker en oversikt over bruken av kartleggingsprøver på 1. trinn slik at vi kjenner godt til hva praksis er, hvordan den ble etablert og hva som var grunnlaget.

Det å fjerne kartleggingsprøvene på 1. trinn kan bidra til å få til en endring i 1. klasse og endre 1. klasse mer til det som var tanken da 6-åringene kom inn i skolen på slutten av 1990-tallet.

Vi mener at det er læreren som skal gjøre vurderingen på hvilke kartlegginger man skal bruke og når, og vi ønsker mer lek i skolen.

NB! Stortinget har gitt støtte til lærerne i eget vedtak.

Se eget notat utarbeidet av Utdanningsforbundet om kartleggingsprøver

Fag - Fordypning - Forståelse. En fornyelse av Kunnskapsløftet

Meld. St. 28 (2015-2016), Innst. 19 S
(2016-2017)

Vedtak 9

Stortinget ber regjeringen sikre at det er lærernes ansvar og faglige skjønn som skal avgjøre hvilke metoder og virkemidler som skal tas i bruk i undervisningen for å nå kompetansemål og oppfylle skolens generelle samfunnsmandat.

§ 17-6 Fagleg ansvar for opplæringa og bruk av anna personale i opplæringa enn dei som er tilsett i lærarstilling

Berre dei som er tilsett i lærarstilling, kan ha fagleg ansvar for opplæringa.

Når anna personale hjelper til i opplæringa, skal kommunen og fylkeskommunen sørge for at dei får nødvendig rettleiing av ein som er tilsett i lærarstilling.

Den offentlige fellesskolen er avhengig av kvalifiserte lærere i alle timer også når det settes inn vikar!

Det er kommunen som er ansvarlig og etter opplæringsloven § 17-12 om skolefaglig kompetanse og kvalitetsutvikling er det etter andre ledd definert at kommunene skal arbeide for å holde på og heve kvaliteten i grunnskoleopplæringa.

Hvordan løses dette i kommunene?
Skrives det avvik på tjenestekvalitet?

§ 17-7 Krav om at skolane har tilgang på vikarar

Kommunen og fylkeskommunen skal sørge for at skolane har tilgang på vikarar ved vanleg og venta fråvær.

[Vis på Lovdata.no](https://lovdata.no)

Forarbeid til loven

Paragrafen er ny og er omtalt i punkt 50 i [Prop. 57 L \(2022–2023\)](#).

At skolane må ha tilgang på vikarar ved «vanleg og venta» fråvær, betyr at kommunane og fylkeskommunane må vurdere kva som er sannsynleg framtidig fråvær i verksemda, til dømes ved å ta utgangspunkt i tidlegare års fråvær eller annan kunnskap og anna erfaring som kan seie noko om kor mykje fråvær som kan forventast. Det er opp til kvar enkelt kommune og fylkeskommune om dei vil nytte lærarar ved skolen som vikarar, anten i eigne stillingar eller prosentdelar av lærarstillingane, eller om dei vil ha eigne vikarpoolar eller liknande.

SGS1010 Litt mer om bakteppet og hvordan må vi forholde oss?

Protokollteksten (13.12.2024):

Partene er enige om å prolongere SGS 1010 for perioden 01.01.2025 til 31.12.2025 med endringene som framgår av vedlegg til denne protokollen.

Felles protokolltilførsler:

SGS 1010 del IIB er utformet med tanke på utenlandsturer der medfølgende lærere planlegger og gjennomfører hele det pedagogiske opplegget på turen. For andre typer utenlandsturer *skal* det utarbeides lokale avtaler på skolenivå, der godtgjøring og godskriving av arbeidstid, herunder undervisningstid, avspeiler den faktiske arbeidsbelastningen på turen.

Partene erkjenner at det er uenighet om i hvilken grad reisetid skal regnes som arbeidstid, og hvorvidt det er behov for endringer av bestemmelsene om reisetid i SGS 1010.

Den reelle arbeidstiden på siste dag av reisen skal legges til grunn for kompensasjon og godskriving av arbeidstid, og ikke det som var planlagt (enige med KS om dette i forhandlingene).

I forhandlingene kom begge parter inn med noen krav, og med utgangspunkt fra sist forhandling om avtalen, skulle partene bringe til torgs relevante problemstillinger som man erfarte som utfordrende ifm. reiser med elever.

Fra Utdanningsforbundet sin side ble det løftet frem problemstillinger knyttet til praktisering av avtalen herunder blant annet forsvarlig bemanning for å ivareta lærernes arbeidsvilkår og rett på arbeidsfri og hviletid. Det ble også løftet frem at vi har behov for en styrket del IIB.

KS ønsket å få fjernet Del IIB av SGS1010 hvis det skulle bli noen mulighet for å styrke andre deler av avtalen, og anerkjente ikke utfordringene omkring praktiseringen av SGS1010 som Utdanningsforbundet har fremmet under forhandlingene.

KS ønsket at det skulle inngås lokale avtaler knyttet til andre reiser enn utenlandsturer med elever.

Så hva gjør vi nå?

- Vi må ved behov fremme krav om fellesskolering i SGS1010 i kommunene.
- Arbeidsplaner for den enkelte skal foreligge minst 14 dager før reisen, og det skal være forsvarlig bemanning under hele oppholdet som sikrer arbeidsfri, hviletid og arbeidstid som er i tråd med arbeidsmiljølovens bestemmelser og i tråd med SGS1010.
- Hvis ikke dette er i orden må ATV raskt melde opp saken til HTV i kommunen, og som da benytter tvistebestemmelsen i hovedavtalen.
- Vi må ikke gi oss før alt er i orden, og melde ifra til arbeidsgiver at vi ikke kan gjennomføre et leirskoleopphold med uforsvarlig bemanning. Konsekvenser ved brudd på lov- og avtaleverk må bli at da blir det ingen tur!
- Kontaktforum grunnskole har meldt behov for å utvikle et regneark som kan benyttes for sjekk om arbeidsplanene er i tråd med lov- og avtaleverket. Et regneark lignende det vi benytter i lokale forhandlinger og som viser grønt eller rødt om det hele er i orden eller ikke. Behovet for et slikt verktøy blir meldt videre i organisasjonen.

Hva kom frem ifm diskusjon i kontaktforum grunnskole vedrørende SGS1010?

- Det ble stilt spørsmål om det var noen tanke om å si opp avtalen, eller si opp deler av avtalen? Dette er et politisk anliggende og opp til sentralstyre å vurdere. Det er en risiko ved å si opp avtalen, fordi KS da mest sannsynlig vil slå tilbake med at dette ikke handler om undervisning.
- Det er reaksjoner mot at assistenter får bedre betalt. Når du er på tur med klassen, så er du påkoblet hele tiden. En egen avtale for lærere som er dårligere enn den som assistenter innehar virker derfor urimelig. Godtgjøring fagarbeidere vs. lærere ble det også stil spørsmål ved.
- Vi må være forsiktige med å komme i en situasjon hvor vi ikke har bemanning.
- Det er vanskelig å nå gjennom med klage til en kommune som skal spare penger.
- Det viktig å tenke på hva som løses ved en avtale og hva som løses ved bestemmelser i arbeidsmiljøloven.
- Hva skal utformes på skolenivå? Avtalen gir rom for å utforme lokale avtaler, men hva er konsekvensen av å ikke få til en lokal avtale?
- Det er ikke noe annet enn det som er står fra før, men det presiseres at det kan lages lokale avtaler. Dette blir på en måte en test. Om det erfarer et dette er urimelig, så trenger vi erfaringer om dette. Både positive og negative. Inngåelse av beredskapsavtaler kan være et alternativ.
- Dette er ikke en avtale om bemanning, men en avtale om godtgjøring. Den sier noe om hvordan det skal godtgjøres. Det er ikke sikkert at dette er godt nok, men det er det vi har nå, altså regulert tid når lærere er ansvarlig for det pedagogiske opplegget.
- Kanskje nøkkelen ligger i å lage arbeidsplaner og at dette er en mer farbar vei?
- Den lokale kjennskapen til avtalene er for dårlig. Det er behov for felles skolering. Hva er god nok bemanning? Det skal være så god bemanning at man kan reise hjem, og hva legger vi i hviletid? Hviletid på skje må skje på leirskolen.
- Vi må ha et system som gjør at de enkelt kan sjekke at de har oppfylt punktene/kravene i avtalen. Dette bør kunne løses enkelt med et regneark hvor det lyser grønt eller rødt alt ettersom hvorvidt avtalen innfris eller ikke. Eyvind undersøker med seksjonen om hvorvidt dette kan la seg gjennomføre.
- Det for mye som blir overlatt for mye til lærere. Vi må bøte på at avtalene ikke er perfekt. Det er bra at den ikke forlenget mer enn ett år.
- Et poeng er grenseoppgangen mellom en realistisk plan og en forsvarlig plan.
- For mange krav krever innveksling. Vi bør kanskje heller fokusere på at hvis arbeidsgiver ikke følger arbeidsmiljølovens bestemmelser, så må vi sette ned foten og vi må hjelpe plasstillitsvalgte med argumenter omkring dette. Hviletid etter arbeidsmiljølovens hviletidsbestemmelser er et eksempel. Om dette brytes så må rådmannen i kommunen få beskjed og orienteres om dette.